

TERUGBLIK OP VEERTIG JAAR FISCALITEIT

Henri Vandebergh

Jubel.be, 16 juli 2020.

1. INLEIDING

WANNEER WE TERUGKIJKEN OP VEERTIG JAAR FISCALITEIT MOGEN WE MET EEN GERUST HART ZEGGEN: ER IS HEEL WAT VERANDERD IN DIE JAREN. TERUGBLIKKEN ZOU MEN EIGENLIJK ALLEEN MOGEN DOEN WANNEER WE DE EINDSTREEP NADEREN OF OVERSCHREDEN HEBBEN. ZOVER IS ONDERGETEKENDE NOG NIET (HOPEN WE ALTHANS; JE WEET MAAR NOOIT), MAAR VEERTIG JAAR IS TOCH REEDS EEN MEMORABELE PERIODE. MISSCHIEN VOEGEN WE ER NOG TIEN JAAR BIJ, WIE WEET.

Wanneer we terugblikken na veertig jaar vertoefd te hebben in het fiscale milieu, kunnen we alleen maar besluiten dat er onnoemelijk veel veranderd is, en dat het allemaal veel te ingewikkeld geworden is. Niemand kan vandaag nog alle wijzigingen aan de fiscale wetten blijven bijhouden. Elke dag moet men zeker enkele uren studeren.

De verandering is enorm.

Het strafrecht kwam tot ontwikkeling, evenals de witwaswetgeving. De beginselen van behoorlijk bestuur uit het administratief recht, en het vertrouwensbeginsel werden geïntroduceerd in het fiscaal recht. Het Arbitragehof, nu het Grondwettelijk Hof, zag het levenslicht en toetst met de regelmaat van een klok wetten aan het gelijkheidsbeginsel. Lokale en regionale belastingen namen een hoge vlucht. De btw werd een Europese, en uiterst wereldvreemde belasting. De successierechten werden vervlaamst.

We noemen maar enkele veranderingen.

Ook de opkomst van de fiscale advocaten bij dit alles verdient al onze aandacht.

2. HET FISCAAL RECHT STAAT NIET STIL – LEVE DE VEREENVOUDIGING

Iedereen zal het ermee eens zijn: het fiscaal recht staat niet stil en wordt alsmaar ingewikkelder. Geen enkele tak van het recht wordt zoveel gewijzigd als het fiscaal recht.

Tussen de regering en de burger is een voortdurende strijd aan de gang. De burger wil zo weinig mogelijk belasting betalen en vindt alsmaar middeltjes uit om aan de belastingheffing te ontsnappen. De Staat ziet dit niet graag en tracht de burger zijn edele pogingen te vrijdelen door de wet steeds maar te verfijnen. Dit is een nimmer aflatend spel van creativiteit en contra-creativiteit.

Maar er spelen nog andere factoren een rol.

De Staat heeft al maar meer geld nodig om haar begroting in evenwicht te houden. Haar voornaamste bron van inkomsten blijven de belastingen. Dus regelmatig moeten de tarieven aangepast worden. Maar periodiek is het niet haalbaar alsmaar de tarieven te blijven verhogen. Dus moet de wetgeving meer en meer verfijnd worden. Bepaalde aftrekken worden beperkt of uitgesloten, enz..

Toch moet de regering ook politiek kunnen scoren bij de burger. Ze moet laten zien dat ze haar werk goed doet. En dus worden af en toe tariefverlagingen aangekondigd. Maar wat de ene hand geeft, neemt de ander hand terug. De begroting moet in evenwicht blijven. Herschikkingen van de tarieven

mogen de Staat niets kosten. Dus pleegt men boerenbedrog en worden de tarieven gecompenseerd door andere maatregelen.

Al deze factoren samen leiden ertoe dat de fiscale wetgeving een onnodig ingewikkeld kluwen wordt dat niet meer overzichtelijk is. Elk jaar worden de wetten veranderd en bijgeschaafd. Soms worden wetten al terug afgeschaft vooraleer ze in voege zijn getreden.

Komt er nog bij dat in sommige fiscale wetten zowel de nationale als regionale overheid ingrijpt waardoor delen van wetten anders zijn voor Vlaanderen, Brussel of Wallonië. Soms wordt een deel van een wet herschreven om hem te vereenvoudigen, maar dan blijft de oude en nieuwe wet naast elkaar bestaan, zodat het geheel toch weer ingewikkelder in plaats van simpeler wordt (Denk aan de verschillende stelsels van aftrek van intresten in verband met het verwerven van een woonhuis).

In een bepaald jaar kwamen er zo 20 codes bij in het aangifteformulier personenbelastingen. De toelichting bij deze aangifte is voor een leek niet leesbaar.

De toelichting bij de btw-aangifte telt 105 bladzijden. Ik daag iedere bakker, slager of caféhouder uit deze te lezen en te verstaan.

Accountantskantoren en belastingconsulenten laten hun medewerkers zich specialiseren in één soort belasting of zelfs een deel ervan. Niemand is nog beslagen in alle belastingen. Er zijn aparte procedureadvocaten en adviesadvocaten.

Een aparte administratie voor de ondernemings- en inkomensfiscaliteit werd opgericht. Maar geen enkele ambtenaar bij deze administratie kent alle belastingen waarvoor hij bevoegd is. Bovendien verschillen de bevoegdheden, procedures en verjaringstermijnen naargelang de soort belasting. Bestaat er iets meer ongerijmds?!

En dan hebben we het nog niet over het taalgebruik. Ik herinner mij de lessen Nederlands van professor Van Haver uit de tweede kandidatuur rechten in 1972 in de KU Leuven. We moesten als oefening een deel van de tekst van de aangifte personenbelasting verbeteren in correct Nederlands. Na tien lijnen van de tekst verbeterd te hebben, hadden we meer dan genoeg fouten gevonden en mochten we stoppen met de oefening. We hadden onze punten verdiend. Het taalgebruik was allesbehalve.

De btw-aanschrijvingen en beslissingen, brieven van het hoofdbestuur enz. kunnen zeer zeker wel eenvoudiger, klaarder en duidelijker geschreven worden, net zoals wetten zelf en vele vonnissen van de rechtbanken.

Het ambtelijke, zware taalgebruik maakt er de zaken zeker niet eenvoudiger op.

Niemand kan nog zijn te betalen personenbelasting zelf berekenen. Dertig jaar geleden was dat geen enkel probleem. Nu moet de overheid reeds een computerprogramma kopen van een privéfirma om de belastingen van de burger te kunnen bepalen. Haar eigen programma's voldoen niet meer. En er blijven situaties bestaan die de computer niet meer aankan.

Men kan zich de vraag stellen of de kost voor het innen en berekenen van de belasting nog wel in verhouding staat met zijn opbrengst. Wellicht wel, maar de kost wordt in elk geval hoog.

De 'Laffercurve' toont aan dat vanaf een bepaald moment het verhogen van de tarieven van de belastingen niet ertoe leidt dat er méér belastinginkomsten zullen worden verzameld, maar dat deze zullen teruglopen. Met andere woorden, er treedt een omgekeerd effect op. Hoe hoger de tarieven, hoe lager de inkomsten op een bepaald moment.

Hoeveel zou men niet kunnen besparen, en hoeveel belastingverlaging zou men niet kunnen verlenen door de zaken eens simpel te maken en te houden. En moet nu persé elk gat in de wet gedicht worden?! Laat de burger toch een beetje creatief zijn!!

Er kan zoveel vereenvoudigd worden. En hoeveel kan daar niet door bespaard worden!! Geen ingewikkelde aangiften meer; geen 'berekeningsprogramma' meer nodig. De inkomstenbelasting kan berekend worden in vijf minuten.

Hoeveel minder ambtenaren zal men moeten aanwerven? Hoeveel minder lasten voor de burger!? Hoeveel minder nood is er om gaten in de wet te dichten! En laat de wet dan eens enkele jaren onveranderd!!

Beperk ons tot enkele fundamentele belastingen! Een gulden middenweg hierin moet gezocht worden!

Bij dit alles mag niet vergeten worden hoeveel baat onze economie er bij heeft, alleen maar door te vereenvoudigen! De inkomsten van de Staat moeten daarom niet verminderen! Alhoewel dit misschien wel zou mogen, want de Staat gaat zelf ook besparen!

De gewesten en lokale overheden moeten dezelfde oefening doen. Kunnen ook zij al hun verschillende belastingen niet vervangen door één belasting?

Vereenvoudigen moet natuurlijk zeer doordacht gebeuren. De noodzakelijke inkomsten van de Staat moeten gewaarborgd blijven!!

Leve de vereenvoudiging! Onze maatschappij is veel te ingewikkeld. Als de evolutie van steeds maar ingrijpendere complexiteit zich verder zet, wordt onze maatschappij op zeker ogenblik onbestuurbaar. We moeten deze evolutie een halt toe roepen!

Dit zal moed vragen en durf. Men zal wel eens op iemands tenen moeten trappen! Maar er zijn geen politici die deze moed opbrengen, ze hebben zich in elk geval nog niet getoond.

Ook in andere takken van het recht dringt vereenvoudiging zich op. Ons gerechtelijk wetboek is aan het herschrijven toe, evenals ons strafrecht. En vraag eens aan notarissen hoeveel ingewikkelde nutteloze obstakels ze voor de voeren geworpen krijgen in hun dagelijks werk?! Maar dit is een ander verhaal!

3. DE FISCALE ADVOCATEN

In een terugblik over 40 jaar fiscaliteit, mag een woordje over de fiscale advocaten niet ontbreken. Hun invloed op de ontwikkeling van het fiscaal recht is onmiskenbaar. Zij hebben de fiscale administraties in de loop van vele gedingen de fiscale procedure geleerd.

In 1970 waren er enkele fiscale advocaten in België. Ze waren overwegend Franstalig en in Brussel gevestigd. Vlaanderen had nog veel in te halen.

Mr. De Longueville, bezieler van het toen gerenommeerde tijdschrift 'Journal Pratique de droit fiscal', was reeds oud. Mr. Marc Balthus was nog relatief jong. Professor J. Kirkpatrick was geducht en in Luik was professor E. Bours actief.

In Brussel begon professor J.P. Lagae als eerste Nederlandstalige op het kantoor De Bandt, Van Hecke, Lagae als fiscalist, eerder actief in de adviessfeer. In Gent vonden we professor I. Claeys-Bouûaert terug. Hij trad op voor de Belgische Staat. In Antwerpen verdedigde Mr. Koevoets regelmatig de belastingplichtige voor het Hof van Beroep. In West-Vlaanderen was Mr. P. Delafontaine de koning van de fiscale procedures.

Op de Fiscale Hogeschool ontmoette in 1975 ondergetekende Mr. R. Tournicourt. Hij was toen nog stagiair, maar maakte het de professoren reeds knap lastig door te pas en te onpas met een of ander cassatiearrest voor de pinnen te komen. Ook Luc Maes, kundig directeur van de Fiscale Hogeschool, deelde met hem de schoolbanken.

Mr. H. Dubois was reeds afgestudeerd en had zich gevestigd in de rand van Antwerpen.

Mr. Tournicourt maakte alras bekendheid als gedreven fiscalist. Ondergetekende werd zijn medewerker. Verschillende medewerkers van hem maakten later faam als fiscaal advocaat: Stefan Sablon, Luc Vanheeswijck, Jan Dumon, zonder volledig te kunnen zijn.

Ondergetekende vestigde zich in zijn thuisland, Limburg.

In Kortrijk vestigde zich Mr. K. Gheysen, voormalig stagiair van Mr. Delafontaine die reeds sedert de vijftiger jaren gespecialiseerd was in het fiscaal recht. In Oost-Vlaanderen vonden we Mr. A. Doolaege terug.

Midden van de jaren tachtig nam Mr. V. Dauginet ontslag bij de BBI, en vestigde zich in Antwerpen. Het kantoor Antaxius werd later opgericht onder leiding van F. Vandewalle. K. Spagnoli ging zijn eigen weg. L. Debroeck en Bart Coopman werden actief in het Brusselse.

Nadien maakten de medewerkers van wijlen Albert Tiberghien de overstap naar de advocatuur. Zij groeiden uit tot een groot advieskantoor.

Ook de grote zakenadvocaten trokken fiscalisten aan: Axel Haelterman bij Loef, Claeys, Verbeke; Philippe Hinnekens bij Stibbe, om er enkele te noemen.

Medewerkers van het Nederlandse belastingconsulentenkantoor Loyens, gingen ook over tot de advocatuur.

Aldus groeide een netwerk van fiscale advocaten in de loop van de tachtiger jaren en begin van de jaren negentig.

Het advocatenlandschap veranderde sedert 1970 enorm.

Hun invloed op de ontwikkeling van het fiscaal recht is onmiskenbaar. Hoe gemotiveerd een bericht van wijziging moest zijn, daar maakte niemand zich zorgen over in 1975. Artikel 240 WIB1964 (nu 333 WIB92) was bij de administratie niet bekend. Dat een PV inzake btw alleen bewijskrachtig is wat betreft de erin opgenomen vaststellingen, drong niet tot de administratie door.

De grenzen van de bevoegdheden van de ambtenaar werden door advocaten nauwkeurig afgetast. Dat de beginselen van behoorlijk bestuur in fiscaal recht van toepassing zouden zijn, daarvan viel men uit de lucht. Dat boetes een sanctie zijn in plaats van een schadevergoeding, de toepassing van het vertrouwensbeginsel (zie *infra*), het bezwaarschrift van de gehuwde vrouw, dat werd allemaal benaastigd door advocaten en nog zoveel meer.

De administratie heeft veel van hen mogen leren, zodat heden er heel wat minder procedureslagen moeten geleverd worden. 'Gelukkig' voor de advocaten heeft men nieuwe verjaringstermijnen inzake btw ingevoerd plus een equivalent van artikel 333 WIB92, zodat er zich nieuwe materie aanbiedt voor discussie en creativiteit. Door het de administratie veertig jaar moeilijk te maken, maken de advocaten zichzelf deels overbodig, maar spoorden ze de administratie aan tot waakzaamheid. Een ambtenaar aansprakelijk stellen was veertig jaar geleden ondenkbaar, maar geen enkel advocaat schrikt er nu voor terug. Maar bij dit alles verliezen ze niet uit het oog dat een akkoord dikwijls beter is dan een lange procedure.

De advocaten dragen niet alleen bij tot de ontwikkeling van het fiscaal recht, maar ook tot de verspreiding ervan.

R. Tournicourt stond aan de wieg van het tijdschrift 'Fiscale jurisprudentie' (*FJF*) in 1982. Er bestond geen Nederlandstalig tijdschrift dat de fiscale rechtspraak systematisch publiceerde. Hij inspireerde ook de uitgave van de eerste fiscale wetboeken 'Fiscolex'.

S. Sablon startte de '*Fiscale Koerier*'.

H. Dubois richtte in 1975 het tijdschrift '*Fiskofoon*' op, later omgedoopt tot '*Tijdschrift voor Fiscaal Recht*'. Oorspronkelijk was het een studentenblad van de Vlaamse Vereniging voor Fiscaal Recht, ondersteund door W. Maeckelbergh, directeur van de Fiscale Hogeschool. Dubois verzamelde een sterke ploeg, o.a. Rik De Blauwe, Bernard Peeters, Jan Van Besien, Luc Vanheeswijck, Kris Gheysen en ondergetekende. Het *TFR* is uitgegroeid tot hét toonaangevende wetenschappelijk tijdschrift inzake fiscaal recht. Rond dit tijdschrift verzamelde zich het 'Fiscaal Gezelschap'. Twee keer per jaar komt dit gezelschap samen rond een fiscaal thema. Alleen auteurs die publiceerden in *TFR* zijn er lid van.

In Brussel is Mr. M. Balthus de voedstervader van het '*Journal de Droit Fiscal*' en patroneren o.m. professor J.P. Bours en J. Malherbe de '*Revue Générale du Contentieux Fiscal*'.

In 1975 waren er ongeveer zes advocaten die zich volwaardig met fiscaliteit onledig hielden.

Vandaag zijn er veel meer kantoren met verschillende medewerkers. We moeten dan de adviesadvocaten niet vergeten. Van een of twee advocaten zijn ook deze gegroeid naar verscheidene kantoren met meerdere medewerkers. Dit bewijst reeds hoe ingewikkeld de fiscaliteit geworden is.

Nu lijkt het in de procedures wel wat kalmer te worden. Hiervoor zijn er verschillende redenen:

- De voornaamste reden is dat de minister zijn ambtenaren opdracht heeft gegeven zoveel mogelijk akkoorden na te streven en procedures te vermijden.
- Dat de ambtenaar zelf hun dossiers voor de rechtbank moeten verdedigen speelt ook een rol.
- Bovendien: vele problemen zijn uitgediept.
- In het verleden waren er regelmatig nationale acties: de bloemmolens, de bakkers, enkele beleggingsmaatschappijen, de KB-Lux-affaire, de fruittelers, de notarissen, de deurwaarders. Die zijn er niet meer. Van een taxatie bij vergelijking horen we niet meer. Ook het aantal indiciaire taxaties is afgenomen.
- Het aantal controles is afgenomen. Het zijn nu langdurige, grondige controles, maar er komen minder betwistingen uit voort.

Er is wel een toename van het aantal strafzaken, maar ook hier is er geen overvloed.

En, zoals reeds gezegd, de advocaten hebben de ambtenaren voor een deel hun job geleerd. Er worden minder procedurefouten gemaakt.

De fiscale wereld van 2020 verschilt totaal van deze van 1976.

4. Het Grondwettelijk Hof

In een terugblik op veertig jaar fiscaliteit mag de oprichting van het Arbitragehof niet onvermeld blijven.

Het Arbitragehof oordeelt erover of wetten strijdig zijn met het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel en het hiervan afgeleide evenredigheidsbeginsel. Het Hof is eveneens bevoegd te oordelen over de strijdigheid van de wet met de in de grondwet gegarandeerde mensenrechten. Maar van deze laatste bezorgdheid is in fiscale zaken nog geen gebruik gemaakt.

Het Hof houdt aldus toezicht op de overeenstemming van de wetten met een aantal bepalingen uit de Grondwet. Het is dus een Grondwettelijk Hof met beperkte bevoegdheden. Het Hof werd opgericht in 1989.

Voordien werden de hoven en rechtbanken niet bevoegd geacht een wet te toetsen aan de Grondwet. Wetten konden dus 'straffeloos' ingaan tegen de Grondwet.

We kunnen hier niet ingaan op de overvloedige rechtspraak van het Arbitragehof over het gelijkheidsbeginsel. Verschillende situaties mogen verschillend behandeld worden voor zover het verschil:

- berust op een objectief criterium,
- verantwoord wordt in functie van het doel en de gevolgen van de betrokken wet of regel,
- de aangewende middelen evenredig zijn met het beoogde doel (evenredigheidsbeginsel).

Het hoeft geen betoog dat de schending van het gelijkheidsbeginsel veelvuldig wordt ingeroepen. Maar het Grondwettelijk Hof geeft de belastingplichtige niet altijd gelijk.

5. Het einde van het tijdperk van de fiscale constructies?

Niemand betaalt graag belastingen; dat weten we allemaal. En iedereen zoekt wel wegen om aan belastingheffing te ontsnappen.

De vindingrijkheid van de burger terzake kent geen grenzen. Men neemt het niet al te nauw met de letter van de wet. Men vergeet al eens iets aan te geven. En in de aftrek van kosten leeft men zich graag uit.

Maar ondernemers en bedrijven zien de zaken soms grootser en gaan min of meer grootschalige constructies opzetten om te ontsnappen aan belastingheffing.

Het licht hiervoor werd in feite op groen gezet door het Hof van Cassatie in 1961. In het befaamde Brepolsarrest stelde het Hof dat niemand simulatie pleegt, noch bedrog wanneer men om een gunstige belastingregime te genieten akten opstelt zonder evenwel een wet te overtreden en men alle gevolgen van de akten aanvaardt, zelfs al is de vorm die men aan de akten geeft niet de meest normale. Met andere woorden, de burger mag zijn handelingen inkleden in de fiscaal meest gunstige vorm op voorwaarde dat hij geen wet hierbij overtreedt, en consequent blijft in zijn keuze.

De belastingplichtigen kraaiden victorie bij dit arrest van het Hof van Cassatie. Nu kan men rustig de belastingwet ontwijken. Het beroep van de belastingconsulent kende een nieuwe vlucht. Belastingadvieskantoren gingen zich specialiseren in het uitvinden van wegen en constructies om de wet te omzeilen. De vindingrijkheid van de burger kende geen grenzen.

Maar alras bleek dat het niet altijd eenvoudig was belasting te vermijden. Twee voorwaarden moeten namelijk vervuld zijn.

1. Men mag geen wet overtreden. Over het algemeen was dit verbod nogal gemakkelijk te respecteren.
2. Men moet alle consequenties van zijn keuze respecteren. Dit bleek al wat minder eenvoudiger. De belastingplichtige kent namelijk niet altijd alle gevolgen van zijn keuze. En zijn adviseurs al evenmin.

Kiezen voor de minst belaste weg, is niet eenvoudig. Het gaat niet zomaar om wat 'papierwerk'. Hierin worden vele vergissingen gemaakt.

Er werd heel veel misleidende reclame gemaakt rond constructies in belastingparadijzen. Vennootschappen oprichten met stromannen is simulatie. Dit wordt niet altijd beseft.

Van vele fiscale constructies kan worden getwijfeld aan hun nut. En men moet er bovendien altijd op letten of de kost opweegt tegen de baten van de constructie.

Waakzaamheid is geboden!

Het Brepolsarrest was natuurlijk een doorn in het oog van de fiscus. Ze zag de wildgroei in fiscale constructies met lede ogen aan en ging in het verweer. Naargelang de situatie deed ze beroep op de leer van de simulatie. Was de belastingplichtige wel echt consequent in zijn keuze? Of men paste de wet aan.

Even had de administratie succes met het invoeren van een nieuwe theorie: deze van de economische werkelijkheid. De administratie hield voor dat de economische werkelijkheid primeerde op de kunstmatige juridische constructies.

En dus waren de verliezen dan niet recupereerbaar.

De rechtspraak volgde eerst de administratie niet, nadien wel, maar uiteindelijk wees het Hof van Cassatie deze theorie van de hand. Er bestaat niet zoiets als een economische werkelijkheid die zou verschillen van de juridische werkelijkheid in ons recht, zo stelde het Hof van Cassatie. De administratie ging dus terug naar af, en dan werd de wet maar aangepast.

Tot de dag van vandaag is de Brepolsdoctrine nog steeds van kracht. Er werden evenwel zoveel ingrepen in de wet gedaan, dat zeer vele gaten gedicht zijn.

Als ultiem middel ter bestrijding van fiscale constructies voerde de wetgever in 1993 artikel 344 in het WIB92 in. Hierin werd bepaald dat aan de administratie niet kan worden tegengeworpen de juridische herkwalficatie die partijen aan een akte geven (of aan verschillende akten die eenzelfde verrichting tot stand brengen) wanneer de administratie kan bewijzen dat deze kwalificatie tot doel heeft belastingen te ontwijken tenzij de belastingplichtige kan bewijzen dat die kwalificatie beantwoordt aan rechtmatige financiële of economische behoeften.

In 2005 heeft men eenzelfde bepaling ingevoerd in het BTW-Wetboek, maar nog voor de bepaling goed en wel in werking trad, werd ze reeds vervangen door een veel doelmatiger bepaling. Het Europees Hof van Justitie heeft in 2006 in enkele arresten het begrip 'rechtsmisbruik' in de btw-wetgeving geïntroduceerd.

'Rechtsmisbruik' is voor juristen een bekend begrip. Men mag geen misbruik maken van zijn rechten. In het burgerlijk recht is dat algemeen erkend, net als in andere takken van het recht. In het Europees recht is het ook een gekend beginsel. Nieuw is evenwel dat men dit beginsel ook in fiscale wetten toepast in 2006. Er is sprake van misbruik wanneer men er toch in slaagt een voordeel te bekomen dat de wet niet beoogde, met andere woorden dat ingaat tegen de doelstelling van de wet.

Een eenvoudig voorbeeld is: goederen uitvoeren om uitvoerrestituties te bekomen, maar vervolgens de goederen terug invoeren. Dit is niet de bedoeling van de wet. De bedoeling is de uitvoer ondersteunen, maar dan moeten de goederen ook buiten blijven. Het is niet de bedoeling de uitvoer te ondersteunen van goederen die wederingevoerd worden. Dit lijkt nogal logisch te zijn.

De wetgeer heeft zich geïnspireerd op de rechtspraak van het HvJ. Er is sprake van fiscaal rechtsmisbruik indien men een handeling stelt louter om een fiscaal voordeel te bekomen, en het bekomen voordeel in strijd is met de doelstelling van de wet.

Deze definitie is zeer breed. Waar dit in de toekomst zal toe leiden is nog niet duidelijk.

Het is anderzijds de belastingplichtige ook niet verboden de minst belaste weg voor zijn handelingen te kiezen. De burger heeft het recht zich bij de keuze van zijn handelingen te laten leiden door fiscale motieven.

Wanneer er dan misbruik is van het recht zal niet altijd zonder meer duidelijk zijn. Vooreerst moet het gaan om een handeling die louter om fiscale redenen wordt gesteld.

En dan moet er een voordeel betracht worden dat de wet niet heeft bedoeld. Men moet dus ingaan tegen de bedoeling van de wet. Dus moet de bedoeling van de wet duidelijk gekend zijn.

We kunnen ons voorstellen dat dit in de praktijk tot heel wat discussies zal leiden.

De Europese rechtspraak vereist bovendien dat de toestand wordt hersteld en de belasting wordt geheven alsof de opgezette fiscale constructie niet had plaatsgevonden. Ook dit zal in de praktijk tot discussies aanleiding geven.

We zullen zien wat het wordt.

In elk geval is hiermee een nieuwe stap gezet in het bestrijden van fiscale constructies.

De leer van het rechtsmisbruik is nu ook van toepassing in andere belastingen. De consequenties zijn niet gans duidelijk. Want met de invoering van de leer van het rechtsmisbruik wordt de wet nu getoetst aan zijn doelstellingen. Betekent dit dat wij ook buiten de leer van het rechtsmisbruik de wet gaan toetsen aan zijn doelstellingen? Dit zou de grondvesten van ons fiscaal recht op losse schroeven zetten.

Het verhaal is zeker niet ten einde.

We zullen zien wat de toekomst brengt.

6. DE OPKOMST VAN HET FISCAAL STRAFRECHT

In 1974-75 doceerde de eerbiedwaardige Albert Tiberghien het vak fiscaal strafrecht aan de Fiscale Hogeschool. Het was een cursus van ongeveer dertig bladzijden, gedoceerd gedurende een vijftal uren.

Het was een saai vak, met niets dan opsommingen van straffen die iemand volgens de diverse fiscale wetboeken kan oplopen indien hij fraude pleegde of valsheid in geschrifte. Fiscaal strafrecht was in die tijd theorie die omzeggens nooit werd toegepast in de praktijk.

Heden ten dage is het strafrecht omzeggens even belangrijk geworden als het 'gewone' fiscaal strafrecht. De opkomst van de witwaswetgeving deed er nog een schep bovenop.

Binnen de fiscale administratie werd in 1978 de BBI opgericht. Deze moest de fraudedossiers onderzoeken. In het begin ging men er hard tegen aan, te hard. Het contact met de BBI verliep stroef. Menig dossier ging ten onder aan de te grote ijver die ambtenaren aan de dag legden.

Het Charter van de belastingplichtige was een reactie hierop.

De BBI is verworpen tot een 'gewone' administratie, weliswaar nog altijd belast met het behandelen van fraudedossiers, meestal op grond van een gerechtelijk onderzoek.

7. DE TOEVLOED AAN NIEUWE BELASTINGEN

Hoe meer geledingen er gecreëerd worden in de organisatie van een staat, hoe meer wetten er gemaakt worden, hoe ingewikkelder het wordt en ... hoe meer belastingen er gestemd worden.

Sedert België gefederaliseerd werd, en Vlaanderen (deels) voor haar eigen inkomsten moet zorgen, vond er een toevloed van nieuwe belastingen plaats. De successierechten werden 'vervlaamst'. Er kwamen verschillende milieuheffingen, al dan niet belastingen of bijdragen genoemd. De onroerende voorheffing werd in Vlaanderen aangepast. Er kwam een leegstandheffing.

Ook de gemeenten en provincies lieten zich niet onbetuigd. Zij overstelpten de burgers met allerlei kleine belastingen op woningen, bedrijven, gsm-masten, telefoongidsen, reclamedrukwerken en wat men ook maar uitvond. Wat maar belast kan worden, wordt belast. Alleen de coïtustaks ontbreekt nog (wellicht wegens de onbetrouwbaarheid van de verplichte aangiften en het gebrek aan controlemogelijkheden).

De nationale overheden verfijnden hun bestaande belastingen. Er werd weinig afgeschaft behalve de tv en radiotaks (maar dat gebeurde ook door de Vlaamse overheid). Er werd een BIV ingevoerd op elke auto die in het verkeer werd gebracht. Daar bleef het bij.

8. Het vreemde van de btw – van ambtenarenrecht naar rechtersrecht.

Een befaamd fiscalist heeft ooit gezegd, ik meen in 1982, dat de btw een eenvoudige belasting is en dat we er weinig procedures over zullen tegenkomen. In dat jaar bestond de btw in België ongeveer 10 jaar (ingevoerd in 1971) en inderdaad, toen werd er over btw niet veel geprocedeerd. De btw is een belasting die lang tot weinig betwisting aanleiding heeft gegeven.

Hoe zou het ook ingewikkeld kunnen zijn?! We gaan naar de winkel, kopen één en ander en betalen bij de prijs van onze aankopen ook btw. Iedereen weet dat men btw betaalt. Het geheel verloopt heel eenvoudig. We kopen één en ander, betalen dan btw en de verkoper draagt die btw af aan de Staat. Wat zou daar nu ingewikkeld aan kunnen zijn?! Kan het nog eenvoudiger?

Die verkoper kreeg dan het recht de btw die drukt op al zijn kosten af te trekken. Hij mocht die recupereren. De filosofie van het stelsel is namelijk dat alle goederen vrij moeten zijn van btw tot ze bij de consument terecht komen. Alleen de consument betaalt btw. De tussenpersonen in de handel en de fabrikanten betalen geen btw. Hun kosten moeten dan ook vrij blijven van btw. Daarom stelt

men dat de belastingplichtige een recht op aftrek heeft van btw. Er bestaan hier beperkingen aan. Daar komen we infra op terug.

De befaamde fiscalist, Jos Defoort beschreef een dertigtal jaar geleden in zijn boek 'De belastingmaatschappij' op eerder cynische wijze, hoe de btw bij uitstek een 'moderne' belasting is, een belasting van 'het nieuwe type'. "Het is de uiteindelijke belasting, de belasting van de toekomst, de revolutionaire belasting !", niet zonder enige zin voor overdrijving ¹.

"De BTW is een belasting die de belastingplichtige zelf niets kost, een belasting waar de belastingplichtige zelf de belasting int. Zijn facturen zijn aanslagbiljetten die hij naar zijn klanten rondstuurt, en die de bestemming met de glimlach betaalt, wetende dat hetgeen hij betaalt, onmiddellijk van de fiscus kan teruggevorderd worden".

"Zoals elk spel zonder grenzen, heeft de BTW glimlachende toezichters nodig, ambtenaren die alleen maar tussenkomen wanneer er iets aan de machine hapert. De machine : werkt vanzelf. De ambtenaren zijn geen controleurs of ontvangers meer. Zij vormen [slechts] de onderhoudsploeg van een volautomatische fabriek. De medewerking van de belastingplichtige wordt bij de BTW werkelijk gemaximaliseerd. [...]".

"Iedere BTW-plichtige controleert en wordt gecontroleerd, betaalt en ontvangt. De droom van de Franse Revolutie, de 'citoyen-fonctionnaire' wordt eindelijk in de BTW geboren. De maandelijkse aangiften geven geen aanleiding tot aanslagen. Het zijn eerder interne rapporten waardoor de ambtenaren-leden van de onderhoudsploeg op de hoogte gebracht worden van de toestand, wat hen moet toelaten te controleren of de machine gesmeerd loopt en eventuele wrijvingen op te sporen"

Jos Defoort vergiste zich. Hij meende dat de btw in de praktijk door administratieve onderrichtingen zou worden geregeld en minder door de wet. Het aantal vonnissen zou op één hand kunnen worden geteld. In 1982 was dat weliswaar een correcte ervaring, zoals we net uitlegden, maar de toekomst zou anders uitwijzen.

Zoals Jan Van Dijck stelt :

"Dat kan dertig jaar geleden misschien wel zo geweest zijn. Vandaag is dat geenszins het geval. Het aantal vonnissen en arresten die over BTW-betwistingen handelen, is haast niet meer te tellen, zelfs niet op de vingers van zeer vele handen. Veel van die betwistingen betreffen niet enkel feitelijkheden, maar ook de interpretatie van de regels die in het BTW-Wetboek te lezen staan, en bovendien van de communautaire voorschriften zoals die in de Europese BTW-richtlijn voorkomen".²

¹ J. DEFOORT, *De belastingmaatschappij*, Kalmthout, Biblio, 1982, 195.

² Lustrumnummer 25 jaar TRV, nr. 2013/1

Wie in 1980 met btw geconfronteerd werd, zal nooit enige verwachting gehad hebben van de evolutie die deze belasting nadien heeft meegemaakt en die haar verdomd ingewikkeld maakte. Verschillende raadsheren op een Hof van Beroep hebben zich reeds laten ontvallen dat als ze met btw geconfronteerd werden, ze zich steeds ongemakkelijk voelden, want dat het toch allemaal nogal vreemd kon zijn. Btw heeft een eigen filosofie ontwikkeld. Enkele dagen geleden kwam ik een accountant tegen die terugkwam van een seminarie over btw. Daar ging hij zich toch niet veel meer mee bezig houden. Zo een rare bedoening dat dat geworden was! Inderdaad btw is niet simpel gebleven als het dat al ooit was.

De btw werd ingevoerd in 1971. Toen ondergetekende de schoolbanken verliet bestond de btw vier jaar. Er was dus nog niet veel gebeurd in die tussentijd. Het was nog stil en het zou nog wel even stil blijven. Er roerde zich niet veel; men was duidelijk nog niet gewend aan deze nieuwe belasting; de commentaren waren miniem. Rechtspraak was er omzeggens nog niet. Van het Europees Hof hadden we nog maar vaag gehoord.

De btw werd ingevoerd in een wetboek van ongeveer 100 artikelen, een mooi evenwichtig opgebouwd geheel. Vele jaren heeft het geduurd vooraleer men inzag dat btw ook een juridische grondslag had in een wet. In de eerste jaren van de btw raadpleegde men geen wetboeken. Alles was immers uitgeklaard in aanschrijvingen (ik denk dat dit woord niet meer gebruikt wordt, nu gaat het om circulaires, beslissingen, enz.). Maar in die aanschrijvingen stond alles uitgelegd. Er waren geen aanschrijvingen die de wet volgden, maar aanschrijvingen per onderwerp. In veel aanschrijvingen werd dan de wet toegelicht voor die bepaalde sector of onderwerp en werd de administratieve interpretatie gegeven, en al dikwijls werden er dan ook toegevingen of afwijkingen toegestaan die niet in de wet stonden. Er ontstond aldus een soort administratief btw-recht van toegevingen, afwijkingen van de wet, uitzonderingen waar men in de wetten en koninklijke besluiten niets van terugvond. De garagisten hadden er, de kleinhandelaars. Er was een aanschrijving over de belastingplichtige, enz. Regelmatig kwamen er aanschrijvingen bij. Ze hadden nummers per jaar en werden keurig en mappen geborgen, gemakkelijk te raadplegen en te volgen. Dat er ook een wet was, daar hield niemand zich mee bezig. Niemand raadpleegde die en iemand bouwde er zijn verdediging mee op. Alles stond in de aanschrijvingen. Dat heeft zo geduurd tot eind jaren tachtig. Er waren weinig uitspraken van het Europees Hof van Justitie. Ik denk dat het eerste vonnis over btw dateert uit 1981 van de vrederechter te Antwerpen. Toen werd btw nog behandeld op alle rechtbanken naargelang het bedrag dat op het spel stond. Leg aan een vrederechter meer eens uit dat er een btw wetboek bestaat!

Het was voor een jonge snaak als ondergetekende, dan ook opvallend dat, wanneer men iets diende op te zoeken over btw, de accountant of belastingconsulent, in de reeksen aanschrijvingen dook om het antwoord te zoeken. Wat in de wet stond en welke wetten er waren, bleef een beetje in het vage. Voor rechtsstudenten was dat natuurlijk minder zo; die kenden de wet want zij mochten deze hanteren op het examen (althans aan de unief, niet aan de FHS, daar moesten we de wet echt van buiten kennen).

Naast de aanschrijvingen bestond er een btw-handleiding; die telde toen toch reeds een driehonderdtal bladzijden. Studenten op de FHS en in Leuven mochten deze studeren. Er was ook nog een btw-commentaar maar die uitgave is nooit goed van de grond geraakt. Als tijdschrift was er de Btw-revue. Dat was het zo ongeveer; er werd niet veel over btw gepubliceerd want er was niet veel over te vertellen; het was een nogal droge stof waar (nog) niets in bewoog.

Er waren een paar Europese richtlijnen, maar die waren nog summier en hielden geen uniformisering binnen Europa van de btw in.

Dat bleef zo tot eind van de jaren tachtig of midden van de jaren tachtig. Stilaan kwam er verandering. De rechtspractici kregen meer en meer voeling met de wet zelf.

In 1978 werd de Zesde richtlijn ingevoerd, die voorzag in een relatief grote uniformisering van de btw. Stilaan begon er wat te roeren. In 1982 stelde een auteur zich reeds de vraag of ze evolueerden van wettelijk recht naar rechtersrecht?!

Het Europees Hof liet zich gelden en de rechtspraak begon toe te nemen.

Om even een vergelijking te maken, toen ondergetekende in 1990 aan zijn Btw-handboek begon te schrijven, kreeg hij een boek van ongeveer 350 bladzijden geschreven. In 2020 telt dit boek +/- 2.000 blz. Het boek nu bijwerken is niet meer doenbaar voor een persoon alleen. De te verwerken stof over de laatste tien jaar is het dubbele of in elk geval groter dan alles van de jaren voordien. Het is bijna niet meer bij te houden.

In 1990 kon men nog alle arresten van het Europees Hof van buiten kennen; het waren er niet zeer veel; nu zijn ze niet meer te tellen.

De btw evolueerde van een statische belasting, geïnspireerd of geschreven vanuit de traditie van de met het zegel gelijkgestelde taksen, waar heel wat werd uit over genomen, naar een Europese belasting waar bijna elk geding van enige principiële inhoud moet opgelost worden door het Europees Hof.

De Belgische rechters hebben lange tijd huiverig gestaan tegenover het stellen van prejudiciële vragen. De Nederlanders waren snel hiermee vertrouwd (typisch Nederlands en behoudsgezind België) Maar België heeft zijn achterstand ingehaald.

Begrippen evolueerden en nieuwe begrippen vonden ingang.

In den beginne waren de begrippen duidelijk. Wie een belastingplichtige was, wat hij moest doen, wanneer hij recht op aftrek had; het was allemaal duidelijk omschreven.

Maar het begon te vloeien.

Het begrip belastingplichtige werd een evoluerend begrip . Men was niet alleen belastingplichtige wanneer men handelingen regelmatig stelde als een beroepsbeoefening, maar men werd dit reeds vanaf het moment dat men het voornemen had dergelijke handelingen te stellen. Het duidelijk en eerlijk voornemen was voldoende. En had de administratie iemands belastingplicht erkend, dan mocht ze hier niet op terugkomen. Aftrek van btw kreeg men vanaf het moment dat men de aankopen bestemde voor het stellen van belastbare handelingen, in plaats van vanaf het werkelijk gebruik ervoor; het bestemmingsbeginsel wordt strikt nageleefd.

Begrippen doen aldus hun intrede die een mate van subjectiviteit inhouden en voer voor discussie in de praktijk kunnen vormen.

In 1993 werd de richtlijn nogmaals aangepast en werden de grenzen afgeschaft en leerden we te leven met intracommunautaire leveringen.

Enkele jaren geleden werden de regels in verband met de plaats van de diensten herschreven.

Van het Europees Hof kreeg de belastingplichtige die een goed deels voor privédoeleinden gebruikte, het recht dat goed in die mate buiten btw te houden, zonder recht op aftrek en zonder belastbaarheid op moment van de verkoop ervan in de mate van het privégebruik.

Ook de regels van toepassing op buitenlandse belastingplichtigen kregen een ander kleedje.

Enfin, aan evolutie en veranderingen geen gebrek!

Net zoals de regels wie nu in feite de btw op een handeling verschuldigd is, die zijn ook uitgebreid geworden.

Op zeker moment heeft men ook de btw eenheid ingevoerd. Het succes ervan is minder dan men verwacht heeft, denk ik.

Ook nieuwe begrippen doen hun intrede.

Het Europees Hof hechtte en hecht nog steeds veel belang aan het neutraliteitsbeginsel; alle goederen moeten (behoudens wettelijke uitzonderingen) vrij zijn van btw tot in eindfase van consumptie; de staat mag niet méér btw krijgen dan de eindconsument betaalt. Ook dat leidt in de praktijk tot soms eigenaardige toestanden. Alle elementen (kosten) die deel uitmaken van de prijs van de geleverde goederen of diensten, moeten vrij zijn van btw tot in eindfase van consumptie. Alle kosten die verhaald worden middels belastbare handelingen moeten vrij zijn van btw.

Het neutraliteitsbeginsel houdt ook in dat allen die met elkaar concurreren, in gelijke omstandigheden gelijk moeten behandeld worden.

Dan is er het evenredigheids- en rechtszekerheidsbeginsel; die krijgen van het Europees Hof een ver doorgedreven inhoud. De staat mag geen maatregel nemen of voorwaarden stellen, die verder gaan

dan nodig. Regelmatig wordt een lidstaat teruggefloten! Maatregelen moeten evenredig zijn met hun doel.

Fouten en vermeldingen of gebrek aan vermeldingen in facturen kunnen het recht op aftrek niet in de weg staan indien de goederenstroom kan gevolgd worden en de heffing van de btw kan gecontroleerd worden. Wanneer blijkt dat over een handeling btw verschuldigd wordt na het verstrijken van de aangiftetermijn en termijn voor aftrek, dan moet de aftrek toch toegestaan worden. Met andere woorden, het gaat om het belang van het systeem, het doel ervan; eens dit bereikt, dan mogen formaliteiten niet de rechten van de belastingplichtige aantasten.

De rechtszekerheid staat hoog in het vaandel, de rechtsonderhorigen moeten duidelijk vooraf hun plichten kennen en weten of ze belastbaar zijn.

Ook het vertrouwensbeginsel krijgt een inhoud die verder gaat dan in onze nationale rechtspraak. De belastingplichtige moet kunnen vertrouwen op het woord van de bevoegde ambtenaar, wanneer deze een uitleg geeft over de strekking van de wet; ook al zou zijn interpretatie tegen de wet ingaan.

Rechtsmisbruik kan volgens het Hof niet door de beugel en fraude wordt eveneens streng afgestraft; Wie weet of behoort te weten dat er in een keten van transacties fraude gepleegd wordt, krijgt geen genade van het Hof en verliest zijn recht of aftrek.

De invloed van het Europees Hof in deze evolutie is maar al te duidelijk en niet weg te cijferen.

In 1971, 1978 en 1993 werd steeds een toekomstige volledige harmonisatie van de btw op Europees vlak in het vooruitzicht gesteld, maar telkens werden de bakens verschoven en van een volledige eenheid is nog niet veel te merken.

De tarieven blijven blijkbaar verschillend in alle landen en lijken moeilijk één te maken. Het komt neer op een geldkwestie.

Nochtans roept er veel om vereenvoudiging. Het systeem van intracommunautaire leveringen is een vraag om blijvende moeilijkheden en onzekerheid. Het systeem van buitenlandse belastingplichtige is eveneens een bron van onrust, en last but not least de regels in verband met plaats van de diensten zouden nu toch eens eindelijk mogen vereenvoudigd worden. De toepassing ervan is geen sinecure in vele gevallen!

Waar er niet veel in verandert zijn de regels van bewijs, heffing en controle van btw en invordering. Deze hebben weinig veranderingen ondergaan; er zijn na 1971 regels ingevoerd in verband met beslag eventueel bij derden en aansprakelijkheid bij niet betaling van de btw.

De verjaringstermijnen zijn wel een aantal keren veranderd.

De procedure op zichzelf is nog steeds dezelfde los van de wijziging ervan in 1999 naar aanleiding van de grote wijziging van de procedure in alle soorten van belastingen. Maar de impact inzake btw was relatief klein. Men procedeerde reeds op de rechtbank van eerste aanleg en dat is nog steeds zo.

In 2000-2001 was er een toename van de gedingen op de rechtbanken merkbaar, vooral omdat velen dachten dat het om iets nieuws ging en de verwachting hadden een snel antwoord te krijgen van de rechter.

Een toename van de gedingen is ook toe te schrijven aan het feit dat sedert 1999 de rechter de opgelegde boetes mag beoordelen naar evenredigheid.

Om diverse redenen die niets te maken hebben met de btw zelf, is het aantal gedingen op de rechtbank fel verminderd.

Het oplossen van geschillen is door de wetten van 1999 niet vergemakkelijkt.

De vraag kan worden gesteld of we een Europese rechtbank inzake btw zouden moeten instellen in plaats van het systeem van prejudiciële vragen. Het lijkt mij toe dat dit te vroeg is; er zijn te veel landelijke verschillen en ook niet alle problemen hebben een Europese inslag. Problemen van bewijs, omzetverhogingen en fraude blijven meestal van Europese impact gespeend.

Natuurlijk is het zo dat, wanneer er zich een Europees probleem stelt en een prejudiciële vraag op zijn plaats is, men tijd verliest. Men moet eerst de nationale procedure doorlopen, de rechter moet een vonnis uitspreken en dan gaan we pas naar Europa. Het zou twee jaar sneller moeten kunnen gaan. Maar dikwijls is de Europese impact ook niet zeker; vele gedingen waarin een Europees probleem aan de orde komt, kunnen toch opgelost worden zonder dat dit probleem te berde komt.

En de rechter is het ook niet altijd eens met de rechtsonderhorigen dat er zich een Europees probleem stelt (wellicht heeft hij – zoals men nogal pleegt te zeggen van rechters: het dan weer eens niet begrepen!) en de rechtsonderhorige meent ook dikwijls ten onrechte dat er zich een Europees probleem stelt. (Maar ja, zoals men moet weten, de advocaat moet alle roeispansen die hij heeft, gebruiken in de verdediging van zijn cliënt; niet zijn mening telt; de rechter oordeelt).

Het ziet er naar uit dat btw nog wel enige tijd voor beroering zal blijven zorgen.

Menig rechtsonderhorige of zelfs rechter heeft moeite met de filosofie van de btw. Blijkbaar geraakt men niet goed vertrouwd met de regels die gelden.

Nu dat is ook wel begrijpelijk. Btw is eenvoudig in zijn opzet en bedoeling. Het systeem is klaar en duidelijk, maar de uitwerking ervan en de invulling van vele begrippen is soms eigenaardig en vereist een aparte instelling van de burgers en rechters die verschilt van andere belastingen.

Eenvoud siert, wordt gezegd. Wel, de btw was in 1971 een zeer mooi en eenvoudig wetboekje van om en nabij 100 artikelen. Hieraan zijn dan een reeks koninklijke besluiten en ministeriële besluiten gekoppeld (samen meer dan zestig, denk ik). Daardoor wordt het al wat minder overzichtelijk, maar ondertussen zijn de 100 artikelen uit het eerste wetboek uitgroeid tot een allegaartje van artikels met nummer bis ters enz. tot ergens zelfs terdecies en dan nog een daaraan gekoppeld terdecies A, B, C. Ja, dan wordt het natuurlijk niet meer zo overzichtelijk. Een aantal koninklijke besluiten zijn afgeschaft, maar anderen zijn bijgekomen.

Echt overzichtelijk is het geheel niet meer. Vanaf eind jaren tachtig kwam de idee in zwang dat btw een juridische grondslag had en al snel bleek dat de aanschrijvingen wel eens een loopje durfden nemen met de wet. En discussies ontstonden! Deze werden nog versterkt door het feit dat inmiddels in 1978 de Zesde Richtlijn (nu vervangen door RI. 2006/112) werd ingevoerd in België waardoor de Europese grondslag van de btw vergrootte en men ook ging discussiëren over het verschil tussen een Belgische wet en de Richtlijnen. De bron voor discussie was gevonden en alras werden er kritische commentaren geschreven. Btw bleek toch wel een niet zo eenvoudige belasting te zijn. Er zaten vreemde dingen in.

9. Van cowboyland naar de beschaving

Het was in de vroegere jaren niet altijd even gemakkelijk om als advocaat of verdediger van de belangen van de burger uw job goed te doen.

1) We verkeerden lange tijd in een niemandsland. Ik herinner mij nog zeer goed de eerste keer op een rechtbank in een btw geding dat de procureur die advies gaf, heel eenvoudig stelde dat hij niet begreep wat men kwam vertellen en dat “die van de btw” toch hun werk wel zouden kennen en toch zouden weten wat ze doen?” “Wie kent er nu beter dan zij de wet?” Ga dan eens uitleggen dat de administratie de wet toch wel op haar eigen manier leest.

2) En soms kwam men voor ander soorten verrassingen te staan. Zo kreeg ik eens ooit op een hof van beroep te horen dat ik een probleem had : ik stond op de rol om te pleiten (t.t.z. mijn dossier dan), maar er was een probleem want ik stond op de rol met maar **nul** minuten en dus kon ik niet pleiten. Hoezeer we ook uitlegden dat dat wel kon en dat we maar tien minuten nodig hadden. Het kon niet baten! Ik moest terug komen en dat dan één jaar later. Toen hebben we wel kunnen pleiten.

3) Zeer ludiek was ook eens de toestand op een hof van beroep toen we een kortgeding gingen pleiten. Kortgedingen komen op de inleidingskamer terecht. Maar toen we wilden beginnen pleiten, merkte de voorzitter dat het over fiscaliteit ging. Daarvoor was de fiscale kamer bevoegd. Hij gaf ons het dossier en stuurde ons naar de fiscale kamer. Maar aldaar was de rol volzet, we mochten over één jaar terugkomen. Dat paste natuurlijk niet en dus werden we teruggestuurd naar de inleidingskamer. Daar was de voorzitter niet goed gezind, maar node nam hij het dossier in beraad. Tijd op te pleiten was er niet. De lezer zal begrijpen dat van ons dossier niet veel terecht kwam.

4) En dan denken we nog terug aan die keer dat we een vrederechter moesten uitleggen wat btw was.

10. Wat te denken over het recht in het algemeen en het fiscaal recht in bijzonder na veertig jaar ervaring?

De enige bedenking die bij mij opkomt is: ons recht is veel te ingewikkeld geworden en dan bedoel ik niet alleen het fiscaal recht. Er komen maar regeltjes bij, en de bestaande regels worden al maar verfijnd.

Ons recht is als een huis van een paar honderd jaar oud. Het huis wordt al maar verbeterd en uitgebreid. Het huis verslijt ook en vervalst. Het moet ondersteund worden, opgelapt, onderhouden. Uiteindelijk blijft er maar één oplossing: het huis afbreken en een nieuw bouwen.

Zo is het ook met ons recht. Het wordt tijd het huis af te breken en van onderaf aan opnieuw te beginnen en een nieuw rechtsbestel te schrijven.

De tijd is niet meer ver af dat ons stelsel door zijn ingewikkeldheid zal instorten. Het recht wordt onoverzichtelijk. De rechters en advocaten kunnen het recht niet meer kennen.

De groei van het Grondwettelijk Hof en Europees Hof en EHRM is opmerkelijk. In een deugdelijk werkende rechtstaat zou een beroep op die instellingen een uitzondering moeten blijven. Het is een bewijs van hoe lamentabel geschreven onze wetten zijn.

Henri Vandebergh